

Яўген Малиноўскі

ПРУСІЯ: ПСИХОЛІА ПРЫСУТНАСЦІ

ББК 86

Мал 18

Маліноўскі Яўген

Парусія: псіхалогія прысутнасці. — Баранавічы : Грамадскае аб'яднанне
“Таварыства беларускай мовы імя Ф. Скарыны”, 2007. — 260 с., іл.

ББК 86

© Грамадскае аб'яднанне
“Таварыства беларускай мовы
імя Францішка Скарыны” 2007
© Афармленне Уладзімір Гундар

ІНФУСІА ЯДКІЗНАСІІ

Вера, яка не ґрунтується у культурі
не може тріяти.

Ян Павал ІІ

ІІ

II.4. Выкрыццё

“А ты дэцямі не прыкрывайся !”

Безымянны оппонент

У такі спосаб захацеў мяне выкрыць адзін чалавек з гурмы, які, сам таго не жадаючы, вызначыў тэму маёй размовы. Яна датычыцца “адсутнасці” як антоніма “парусіі”. Парусія ўтварае Царства нябеснае ў поўнай адпаведнасці з узаемапараўменнем. “Счастье – это когда тебя понимают” – фраза, на якой пазнаецца эпохальная кінастужка “Доживем до понедельника”. Менавіта непараўменне сее вакуум альбо адсутнасць гэтага Царства ў сям’і і краіне. Як прыемна было назраць за зменамі ў гэтай самай краіне, у прыватнасці, яе краінах пасля крушэння Савецкага Саюзу. Прадаўцы паўлі зусім па-іншаму ставіцца да пакупнікоў, здзяйсняючы сважы тады запал гандлёвай этыкі: “Пакупнік заўжды мае рацыю”. На жаль, гэты працэс культурацыі прыкметна замарудзіўся ў апошні час. Чым гэта выклікана? Думаю, што разам з эстэтыкай гімнаў СССР і БССР паціху рэдукуюцца і савецкія, ці, як іх яшчэ называюць, “саўковыя”, адносіны паміж людзьмі на розных узроўнях. Непараўменне і невыкаранна абяцанняў сталіся звычайнымі з’явамі ў грамадстве, што катастрофічна губляе прысутнасць слова як вытоку жыцця.

Прароцтва аб адсутнасці слова падчас Свайго Другога Прыйсця прамовіў сам Хус: “Сын Чалавечы, як прыйдзе, ці знойдзе веру на зямлі?” [Лк 18, 8]. Некаторыя тлумачальнікі парусіі лічаць, што адсутнасць веры на зямлі – перспектыва надзвычай аддаленая, што сёння яшчэ шмат веруючых у свеце, таму няма прычыны абвясчаць яго канец. З рэлігійнага пункту гледжання гэта так. Але псіхалагічны погляд на парусію робіць гэта вельмі адсутнасць свядомасці слова, не абмежаванага рэлігійнай матывацыяй. Дакладней кажучы, чалавек, замяст веры ў слова, падлягае марным ілюзіям бессвядомай маўклівасці з нагоды містычнага культу, аб чым бязлітасна сведчыць апостал: “І дэмань вераць і трымцяць” [Як 2, 19]. Ён можа быць маліцца, але дарэмна, таму што “Не ўсякі той, хто кажа Мне “Госпадзе! Госпадзе!”, успадкуе Валадарства Нябеснае, але той, хто выконвае волю Айца майго нябеснага” [Мц 7, 21].

Хто ж годны слаўнай парусіі? Евангелле дае выразны адказ: “кожны, хто слухае словы Мае і выконвае іх” [Мц 7, 24]. Ісус прапануе нам паступова перамяняцца ад стану распачы і непаразумення да божай дасканаласці і міласэрнасці: “Будзьце міласэрны, як і Айцец ваш нябесны ёсць міласэрны” [Лк 6, 36]. У свядомасці гэтага перамянення на першым плане заўжды чуласць да бліжняга, жаданне дапамагчы яму, але праз пэўныя высілкі, нязручнасці, нават ахвяры, таму што “няма большай любові, як хто душу сваю пакладзе за сяброў сваіх” [Ян 15, 13]. У такі спосаб Ён выпрабуе нашу асобу, дае ёй магчымасць дасканалення ў адпаведнасці з нашымі здольнасцямі і абставінамі. “Бог не дае выпрабаванняў вышэй сіл” [1 Кар 10, 13]. Ён здзяйсняе Свае прысутнасць у нашых славесных намаганнях. Таму, калі бліжні просіць нас аб нечым, мы павінны яго выслухаць і зрабішы невялікія высілкі, сказаць апаненту “так”. У такі спосаб мы робімся дасканалымі: “Будзьце дасканалымі, як і Айцец ваш нябесны ёсць дасканалы”.

Суд прыходзіць не адтуль, акуль яго чакаюць людзі. Чалавек мяркуе, што суд адбудзецца і скалі з неба. Але неба, – лічыць Р. Бах, “Гэта не месца і не час. Неба – гэта дасягненне дасканаласці”. Адсутнасць міласэрнасці і дасканаласці прыводзіць да хваробы і недарэчнасці з найўным лямантам: “За што?”. Спрычыняючыся “лёгкадумнай плоці” [2 Кар 1, 17], гэты лямант пачынае маўлівы суд над іншымі. Колькі разоў я рабіў такі прысуду думкаў сваіх: “Не дам”. Але сумленне безаглядна судзіць нашы дзеі: “Усялякаму, хто просіць у цябе, давай” [Лк 6, 30]. Таму пільна даследую і прымаю прысуд Божы, які адбываецца сёння ад прэзідэнцкага крэсла да правінцыйнай крамы, каб і малы гатунак напоўніць прысутнасцю слова: “Добра і верна слуга; у малым быў верны, дам табе ўладу над многім і увядзю ў радасць гаспадара твайго” [Мц 25, 21].

Аднойчы вымушан быў “слёзна” прасіць прадаўцоў крамы, каб яны прадалі мне са стэнда толькі адну керамічную дэталю, нястача якой не дае завяршыць працу. Але славеты “адміністрацыйны восторг” (Ф. Дастаеўскі) надаў іх катэгарычнай адмоўнай ірацыянальна-апакаліптычны ўхіл. На фантастычную прапанову “паездзіць па Беларусі” ў пошуку адзінай нехапаючай плітачкі я сумленна прызнаўся, што не маю машыны. Але

такія шчырасць адлюстравалася безапеляцыйным грэбаваннем на тварах жанчын, маўляў, “и он еще чего-то хочет?!”. Мая найўная спроба рэабілітаваць уласную гароту колькасцю дзяцей аказалася ўнічэнт патаптанай раптоўна трапіўшым у спрэчку мужчынам: “А ты детьми не прикрывайся”. У прыкрым стане асуджананага на “безлошадную” нягоднасць, я звярнуўся да Парулі: “Не судзіце, і не будзеце асуджанымі” [Мц 7]. На што мой суддзя адрэаваў: “Ещё и Библией прикрываешься?”.

Такі суровы прысуд спрычыняе сур’ёзнае сацыяльна-псіхалагічнае даследаванне лёсу верніка ў дзяржаве пустыннай адсутнасці. Бо калі роднае слова маўчыць у ёй зверху да нізу, тады адчыняецца безальтэрнатыўна шчаслівы шлях кенозісу (kenosis, з грэц. спусташэнне), нясення слова рознымі, на шталт мяне, “отморозками”. У іншых краінах выбар гэтага шляху цалкам залежыць ад асобы. Што ж датычыцца нашай, дык дзяржаўная стратэгія “дойти до каждого” забяспечыць кожнаму даследчыку кенозісу адлажаную і бесперобочную вытворчасць самога сябе “З пылу зямнога” [Быц 2, 7], асабістай адсутнасці. Хто б ты ні быў: прафесар, як А. Казулін, палкоўнік, як М. Статкевіч, святар, як Л. Агалеўіч, – мусіш быць збітым, пасаджаным, патаптаным да “Пылу зямнога”, да банкруцтва, да адсутнасці, каб потым узнікнуць ex nihilo, з нуля, “З непрыстойнай рэчы” [Мудр 11, 18], як “Птушка Фенікс”, аднавіцца да смелага і вольнага Быцця.

Дзе яшчэ знойдзецца такія ідэальныя ўмовы крыжовага шляху? Тая ж самая Польшча, напрыклад, прыніжаных да “Пылу зямнога”, не патрабуючых дзяржаве студэнтаў прыняла ды ўладкавала як сваіх дзяцей. А “родная” краіна прышыла ім артыкул “до двух лет лишения свободы за уклонение от воинской повинности”. У Нямеччыне мой добра знаёмы юнак спазніўся да ўступных іспытаў у Берлінскую акадэмію музыкі. У роспачным стане ўвопне сядзеў на прыступках навучальнай установы і не ведаў, што рабіць. Але Бог упадобніў Сваю прысутнасць неаб’яўленым чалавекам, здолеўшым заўважыць маўкліва сумную постаць. У той жа дзень юнак паспяхова здаў іспыты і быў залічаны ў прэстыжную навучальную ўстанову Еўропы.

Веру ў беларускую парусію добразычлівых прадаўцоў, пакупнікоў, выкладчыкаў і прэзідэнтаў, робячых адзіную справу прысутнасці “Волі Божай і на зямлі, як на небе” [Мц 6, 10].

